

Джерела та література

1. Залужна А. Життєвий світ людини як світ культури. Людина і культура / за ред. Д. Шевчука. Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2019. С. 29–41.
2. Кримський С. Принципи духовності ХХІ століття. Дві Русі / за заг. ред. Л. Івшиної. Київ: Вид-во «Факт», 2003. С. 468–484.

РЕВОЛЮЦІЙНІСТЬ ЯК СПОСІБ РОЗВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРОБЛЕМ

Зубко Ольга

В українській історії поняття «революція» має переважно позитивну конотацію як через радянське минуле, так і сучасний націоналістичний дискурс. Теоретичною розробкою питання сутності революції, її ознак, характеристик, специфіки займаються як українські, так і світові історики. Подана доповідь акцентує увагу на розгляді ознак і етапів й мікроетапів революції. Авторська доповідь наголошує, що революційні зміни, на жаль, не вирішують суспільних проблем, тому Україні потрібні зміни еволюційні.

Ключові слова: революція, історичні процеси, еволюція.

Поняття «революція» міцно увійшло до української історії. Цей термін не тільки і не стільки науковий, скільки побутовий. І якщо говорити про Україну, то він має переважно позитивну конотацію. Ця позитивність викликана, зокрема, недавнім радянським минулим, коли під революцією розумілося очищення й оновлення суспільства. Водночас, позитивну конотацію поняття має й через націоналістичний дискурс, де революція – це вже позбавлення від колоніальної залежності. Звідси ідея національної, або визвольної революції.

Останню революцію Україна пережила взимку 2013–2014 років. Часто звучить її означення – Революція Гідності. Проте, як і попередні українські національно-визвольні революції (революції середини і другої половини ХVІІ ст., революція 1917–1920 рр., Помаранчева революція), остання пройшла у своєму розвитку низку традиційних етапів та мала кілька характерних ознак. Тому поговоримо про характерні ознаки та етапи революції загалом.

Політична революція як швидка радикальна зміна має кілька суттєвих ознак. По-перше вона відбувається нелегітимним способом, порушуючи усталені в країні закони. Результатом революції є зміна законодавства – відмова від старих законів, які змінюються новими. Революціонери зазвичай намагаються переписувати закони «під себе». По-друге, революція забезпечує зміну політичних еліт. Замість старих приходять нові, в руках яких опиняється влада. По-третє,

прихід до влади нових еліт пов'язаний із перерозподілом власності. Адже нові політичні еліти можуть утримувати владу, лише володіючи відповідними ресурсами. І по-четверте, революція здійснюється шляхом широкої народної мобілізації. Різні верстви населення виступають на політичну арену, «творячи історію». Ця мобілізація забезпечує «легітимність» руйнування старих політичних інститутів, усунення старої еліти і прихід нової влади [1, 6–7].

Перелік революційних етапів, розроблений американським істориком Крейном Брінтоном (1898–1968) у книзі «Анатомія революції», що побачила світ в 1938 р. показує, що більшість революцій проходить такі етапи: етап, пов'язаний із падінням старого режиму; етап влади поміркованих; етап терору та етап «термідору» [2].

Згодом революційні етапи Брінтона були деталізовані іншими західноєвропейськими дослідниками. Революційні етапи поділилися на певні «мікроетапи»:

1. Зростання ролі «інтелектуалів», які не хочуть підтримувати чинний режим. Тобто останній втрачає культурну гегемонію.

2. Перед революцією уряд намагається здійснити реформи аби «розрядити» ситуацію. Проте таке реформатство здебільшого не є вдалим.

3. Падіння режиму починається з гострої політичної кризи, викликаной неспроможністю уряду впоратися не стільки з діями опозиціонерів, скільки з політичними, військовими, економічними та іншими внутрішніми проблемами.

4. Виникнення конфліктів у середовищі революціонерів після перемоги революційного повстання. Їхнє середовище ділиться на радикалів, консерваторів та поміркованих.

5. Перші, хто приходить до влади після революційного повстання, – це помірковані революціонери.

6. Останні шляхом поміркованих реформ намагаються відновити владу. Натомість, радикали організовують масову мобілізацію.

7. Суспільний устрій і панівна ідеологія змінюються не тоді, коли падає старий режим, а тоді, коли радикали заручаються підтримкою мас і змінюють поміркованих революціонерів.

8. Унаслідок приходу до влади радикалів починається революційний терор.

9. Боротьба між радикалами та поміркованими, а також між захисниками революції і зовнішніми ворогами сприяє приходу до влади військових.

10. Радикальний етап революції закінчується з приходом до влади поміркованих прагматичних діячів, які сприяють встановленню порядку в нових умовах (концентруючи увагу на економічних, а не політичних проблемах) [3, 2–17].

Пропоновані мікроетапи революції можливі, але не обов'язкові. Нерідко від них «відступають», а деякі мікроетапи випадають. Та і з класичними революційними етапами не все так просто. Наприклад, українські визвольні змагання 1917–1920 рр., які водночас були і соціальною, і антиколоніальною революцією,

за схемою Брінтона виглядають так: поміркований етап – консервативний «термідор» – революційне повстання – радикальний етап – революційний «термідор». У часи незалежності маємо теж кілька каскадів революції. Розглянемо ту ж Революцію Гідності. Маємо етап повстання з кривавим римейком (перший етап) – правління поміркованих (прихід до влади П. Порошенка) (другий етап), з утриманням балансу між радикалами та консерваторами – і перехід (в кілька років) до етапу «термідору» (четвертий етап), коли є запит на «тверду руку» шляхом легітимних виборів, а отже, обрання нового президента, оскільки суспільство розуміє небезпеку «третього майдану» і втомлене від хаосу, війни та зубожіння.

Хоч як не розвивалися б історичні події надалі, українству варто зрозуміти, що час уже відмовитися від революційності як способу розв’язання проблем, бо ж і український, і світовий досвід показують, що революції не завжди розв’язують суспільні проблеми. А ціна революції – висока. За Помаранчеву революцію та Революцію Гідності довелося заплатити кров’ю. Ці революції мало що змінили, хіба що призвели до ротації олігархічних еліт. Отож, Україні потрібна еволюція.

Джерела та література

1. Кралюк П. Марево революції. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2017. 304 с.
2. Brinton C. The Anatomy of Revolution. New York. Vintage. 1965. 320 p.
3. Coldstone Jack A. Revolutions. Teoretical, Comporative and Historical Studies. Harcourt Brace College Publishers. 1994. 336 p.

ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ’ЯТІ БУЗЬКИХ ГОЛЄНДРІВ: ДОСВІД МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ НА ВОЛИНІ

Костюк Михайло

У статті висвітлюється досвід міжнародної співпраці Луцького національного технічного університету, Рівненської територіальної громади Ковельського району Волинської області та Товариства бузьких голєндрів з Німеччини у питанні збереження історичної пам’яті етнічної групи бузьких голєндрів.

Ключові слова: *Волинь, голєндри, меморіальні знаки, історична пам’ять, співпраця.*

У поліетнічній історії Волині XIX – першої половини XX ст. наявна невелика за чисельністю, але цікава своєю своєрідністю етнічна група бузьких голєндрів. Питання їхнього походження і дотепер залишається дискусійним, хоча, на нашу думку, вони мають голландсько-німецьке коріння.